

WILHELMINALAAN 9

Algemeen

Wilhelminalaan 9 vormt tesamen met Wilhelminalaan 8 een dubbel herenhuis uit 1894-1895 gelegen aan de noordwestzijde van de Wilhelminalaan. De twee gespiegelde woningen, die op straatniveau door een steeg van elkaar worden gescheiden, zijn gebouwd in neorenaissancestijl naar ontwerp van de Alkmaarse architect Klaas Bakker Dz. (Noordschermer 1853 – Alkmaar 1930). Opdrachtgever was J.P. Backx, notaris te Wieringerwaard, voor wie Bakker in mei 1893 al het buurpand Wilhelminalaan 10 had ontworpen ter vervanging van de boerderij “Rozenlust”. Uit het door architect Bakker geschreven manuscript *Aanteekeningen van K. Bakker Dz* (een kopie hiervan bevindt zich in de bibliotheek van het Bureau Monumentenzorg en Archeologie Gemeente Alkmaar) blijkt dat Wilhelminalaan 8 en 9 voor f 8.190,- gebouwd werden door J. Schermer. Op 28 september 1894 vroeg architect Bakker aan het college vergunning voor de bouw van de twee woningen (secretariearchief van de gemeente Alkmaar 1816-1919, inv.nr. 532, ingekomen stukken 656 en 716). Bij dit in tweevoud ingediende verzoek bevindt zich de ontwerp-tekening gedateerd 7 september 1894. Een maand later, op 29 oktober, verzocht Bakker om in afwijking van het bouwplan voor de twee in aanbouw zijnde huizen “ (...) de zuidelijkste zijmuur tegen en in de bestaande muur der genoemde villa [Wilhelminalaan 10, JvdL] te mogen werken ten einde deze muur te maken tot eene gemeenschappelijke bouwmuur (...)”. In het souterrain bevond zich blijkens de ontwerp-tekening van voor naar achter een keuken, een kelder en een mangelkamer. De eerste bewoner van Wilhelminalaan 9 was vermoedelijk J.A. van den Berg. Hij staat namelijk in de adresboeken van 1894 en 1897 in het regionaal archief vermeld als bewoner. Daarvoor woonde hij blijkens het adresboek van 1891 aan de Bierkade 10. In de adresboeken van onder meer 1903 en 1906 wordt mr. H.E. van Hees als bewoner van Wilhelminalaan 9 genoemd. In 1933 liet de toenmalige eigenaar V.P. Keijsper (Nieuwesloot 17b, Alkmaar) de serre vergroten en het tonnenstelsel vervangen door drie waterclosets en een beerput (ontwerp: J.J. Kaldenbach, Noordlaan 48 te Bergen). In 2001 zijn twee schoorstenen gesloopt en is er een teruggebracht in de oorspronkelijke vorm.

Het voorerf wordt afgescheiden van de openbare weg door een vermoedelijk uit de bouwtijd daterend ijzeren hek dat deel uit maakt van de bescherming.

Beschrijving

Op rechthoekig grondplan gebouwd herenhuis met een souterrain, twee bouwlagen en een gemeenschappelijk afgeplat schilddak waarvan het voor- en zijschild gedekt is met gesmoorde kruispannen. De voorgevel is boven het souterrain opgetrokken in rode verblendsteen waalformaat in kruisverband met enigszins verdiepte voeg. De tot en met de zolderverdieping recht opgetrokken achtergevel is ter hoogte van het souterrain gepleisterd en daarboven gemetseld in rode machinale waalsteen in kruisverband met snijvoeg. Het voorste gedeelte van de aan de overdekte steeg grenzende rechterzijgevel is in hetzelfde metselwerk uitgevoerd als de voorgevel, het resterende muurgedeelte in (witgesausde) rode machinale waalsteen in halfsteens verband met platvolle voeg. De vensters en deuren zijn uitgevoerd in hout.

De voorgevel (ZO) heeft een plint met geprofileerde bovenrand en is daarboven tot aan de cordonlijst onder de parterrevensters bekleed met rustica pleisterwerk. De gevel wordt verder verfraaid door gepleisterde banden ter hoogte van de wissel- en bovendorpels van de vensters, en door een cordonlijst onder de verdiepingsvensters. Het souterrain heeft twee liggende tweeruits stolpramen. Rechts leidt een rechte steektrap van zes hardstenen treden naar de enigszins terugliggende voordeur met bovenlicht op de parterre (boven de huidige, vermoedelijk uit XXb daterende éénpaneels voordeur met raampje bevindt zich een houten luifel). De trap is voorzien van smeedijzeren traphekken met krulmotieven en onderaan een

gietijzeren baluster met driepoots voet en als bekroning een gegroefde sierbol. De entree wordt evenals de twee schuifvensters links daarvan ontlast door een geprofileerde latei waarboven een hanenkam van rode baksteen met witgesausde sluit- en aanzetstenen die verfraaid zijn met een diamantkop. In alle drie bovenlichten op de parterre bevindt zich lichtgeel glas in lood. De eerste verdieping telt drie (gewijzigde) schuifvensters met vergelijkbare ontlastingsbogen, maar hier in de vorm van een strekse boog in plaats van een hanenkam. Boven de eerste verdieping wordt de voorgevel beëindigd door een hoofdgestel waarvan de kroonlijst voorzien is van een tandlijst en rust op met triglieven en guttae verfraaide consoles waartussen paneelvelden. Boven het voorste dakschild is rechts van het midden een (vernieuwde) rechthoekige schoorsteen zichtbaar van rode machinale waalsteen. De voorgevel wordt rechts gescheiden van het buurpand door een verdiept muurvlak met onderaan een doorgang naar de achterliggende overdekte steeg. Boven de doorgang bevindt zich een op twee bewerkte consoles rustende geprofileerde latei onder een hanenkam vergelijkbaar met die boven de parterrevensters, maar kleiner. Vóór de steeg worden de binnenste traphekken van Wilhelminalaan 8 en 9 verbonden door een ijzeren spijlenhek met in het midden een draaihekje tussen twee gietijzeren balusters met gegroefde sierbol en driepoots voet.

In de aan de overdekte steeg grenzende rechterzijgevel (NO) bevindt zich linksonder een venster beveiligd met vijf diefijzers. De linkerzijgevel wordt door Wilhelminalaan 10 aan het oog onttrokken.

De achtergevel (NW) heeft ter hoogte van het souterrain rechts een liggend venster met stolpraam en links een paneeldeur waarin een vierruits raam en waarnaast rechts een openslaand raampje. De in 1933 uitgebouwde serre is voorzien van een door stolpramen geflankeerde dubbele glasdeur en een plat dak (vóór 1933 een lessenaardak). Op de eerste verdieping bevindt zich links een gewijzigd venster met tweeruits bovenlicht en rechts een dubbele glasdeur met drieruits bovenlicht. Beide muuropeningen worden ontlast door een strek. Ter plaatse van de balkondeuren bevond zich oorspronkelijk vermoedelijk een onderraam, omdat de serre pas in 1933 in plaats van een lessenaardak een plat dak kreeg. De achtergevel heeft ter hoogte van de zolderverdieping twee (vernieuwde) vensters met bovenlicht, gepleisterde lekdorpel en erboven een rollaag. Oorspronkelijk waren de twee zoldervensters vermoedelijk voorzien van een zesruits schuifraam. Onderlangs de schuine dakranden bevinden zich enkele schootankers.

Links van de trap wordt het ondiepe voorerf gescheiden van de openbare weg en van het erf van het buurpand door een ijzeren hek bestaande uit door een gegroefde sierbol bekroonde gietijzeren balusters met driepoots voet waartussen spijldelen van afwisselend enkele spijlen met (merendeels verdwenen) sierpunt en spijlen die bovenaan door een rondboogje met elkaar verbonden worden.

Motivering

Het pand Wilhelminalaan 9 met bijbehorende erfafscheiding is van algemeen belang wegens architectuur- en cultuurhistorische waarde als grotendeels gaaf bewaard gebleven herenhuis uit het einde van de 19de eeuw opgetrokken in neorenaissancestijl. Daarnaast heeft het pand stedenbouwkundige waarde als onderdeel van de gaaf bewaarde noordwestelijke gevelwand van de Wilhelminalaan. Ook is het pand van belang als werk van de Alkmaarse architect K. Bakker Dz.